

Skjøtselsnotat for Bergsøya, Lillesand kommune, Agder fylke

Solfrid Helene Lien Langmo / Anders Thylén

Skjøtselsnotat for Bergsøya, Lillesand kommune, Agder fylke

Forfattere: Solfrid Helene Lien Langmo / Anders Thylén

Publisert: 20.06.2022

Antall sider: 22 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Agder

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Langmo, S. H. L. og Thylén, A. 2022. Skjøtselsnotat for Bergsøya, Lillesand kommune, Agder fylke. Biofokus rapport 2022-048. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Gjengrodde områder sentralt på øya / mer åpne partier mot nord / Røsslyng i ulike aldersklasser / Deler av øya sett fra vest / Sørsida av øya. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo

Biofokus rapport 2022–048

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-083-0

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Skjøtelsesnotat for Bergsøya i Lillesand kommune er utarbeidet av Biofokus på oppdrag fra Statsforvalteren i Agder. Notatet gir faglig funderte anbefalinger for restaurering av lokaliteten med tanke på å gjenskape kystlyngheiene i området. Notatet baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Bergsøya er registrert som kystlynghei, men gjengroingsgraden gjør at den etter DN-Håndbok 13 oppnår verdien lokalt viktig – C, og dermed ikke er å regne som utvalgt naturtype med dagens tilstand. Denne rapporten er derfor ikke en fullstendig skjøtelsesplan. Om videre skjøtsel og restaurering gjennomføres, bør lokaliteten revideres om fem år for å se om skjøtselstiltakene har hatt ønsket effekt. Rapporten er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og mot forvaltningen. Den omhandler naturgrunnlag, driften i området, samt at den beskriver konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokaliteten.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de registrerte naturtypene på Bergsøya. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Biofokus takker Statsforvalteren ved Marie Bjelland for godt samarbeid i prosessen med skjøtelsesplanen. Vi takker også grunneier og skjøtelsesansvarlig Kjetil Hovde for faktaopplysninger, god dialog og verdifulle innspill til planen.

Markabygda, 20. juni 2022

Solfrid Helene Lien Langmo

Noen partier på Bergsøya har skog som er såpass gammel at den godt kan få stå i fred. Søkket sentralt i bildet på nordsiden av øya er et eksempel på dette. Skogen her egner seg godt som leplass for beitedyra på øya. Foto: Solfrid Helene Lien Langmo.

Innhold

1	Innledning	5
2	Status	5
3	Skjøtsel og restaurering	8
3.1	Mål for restaurering og tiltak.....	9
3.2	Restaurering	9
3.3	Skjøtsel.....	10
3.4	Oppfølging	11
4	Kilder	12
	Vedlegg.....	13
	Bilder	13
	Naturtypelokalitet(er)	17
	Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater	19
	Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO	20

1 Innledning

Biofokus har på oppdrag for Statsforvalteren i Agder kartlagt naturverdier på deler av Bergsøya (gnr 37/71) sør for Flønes i Lillesand kommune. Feltarbeidet i 2021 ble utført i godt vær og gode undersøkelsesforhold den 22. juni. Undersøkelsene ble utført på en tid på året der en regner med å kunne fange opp de fleste relevante artsgrupper. Disse delene av Bergsøya later ikke til å være undersøkt tidligere, og ingen naturtypelokaliteter er tidligere registrert i Naturbase (Miljødirektoratet 2022) her. Litt lenger nord på Bergsøya utenfor undersøkelsesområdet er en mindre lokalitet med rik edellauvskog registrert; Bergsøya NV som er vurdert til Viktig – B (regional verdi). Videre er de undersøkte delene av Bergsøya et av mange statlig sikra friluftsområder i Lillesand kommune. Den er imidlertid ikke inkludert i forvaltningsplanen for friluftslivsområdene skjærgården i Aust-Agder, hvor en rekke nærliggende øyer inngår.

I Artskart finnes ingen eldre registreringer innenfor det undersøkte området. Bergsøya ligger basert på (Moen 1998) i nemoral vegetasjonssone, og i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen består ifølge berggrunnskartet (NGU 2021a) av Trondhemitt, men også mindre linser med amfibolitt forekommer. Løsmassene er for det meste tynt og usammenhengende humusdekke over berggrunnen, med innslag av tynne marine avsetninger i enkelte søkk (NGU 2021b).

Data fra feltarbeidet er digitalt innsamlet ved hjelp av NiN-App utviklet kartlegging etter Miljødirektoratets instruks basert på NiN2 (heretter omtalt som MI) (Miljødirektoratet 2021). Lokaliteten er i tillegg vurdert etter DN-Håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) for å se om den kvalifiserer til utvalgt naturtype. En del artsfunn er lagt inn i BioFokus Artsfunnbase (BAB) slik at de vil fremkomme i Artskart.

2 Status

Opphør av beite over lang tid har sammen med hyttebygging og fragmentering av naturen ført til at mange av øyene i området sakte men sikkert har grodd igjen med skog. Eldre flyfoto (1966) viser tydelig at det var langt mindre skog på Bergsøya for bare knappe 50 år siden sammenlignet med i dag. De undersøkte delene av øya er derfor registrert som kystlynghei etter MI. Kystlynghei er vurdert som sterkt truet (EN) på Norsk rødliste for naturtyper fra 2018 (Artsdatabanken 2018b).

Lyngheiene på Bergsøya er videre delt i to ulike lokaliteter ut fra gjengroingsgrad, hvor størstedelen (lokaliteten kalt Bergsøya) oppnår lav lokalitetskvalitet etter MI. Etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) vurderes disse delene av øya til Lokalt viktig – C. De mer gjengrodde delene mot øst (kalt Bergsøya Ø) oppnår svært redusert lokalitetskvalitet etter MI. Disse delene vil også være den mest ressurskrevende å restaurere, og oppnår per i dag ingen verdi etter DN-Håndbok 13, da de er for gjengrodd med skog til å regnes som kystlynghei etter denne metodikken. Naturtypebeskrivelser etter MI og tilhørende verdivurdering etter DN-Håndbok 13 finnes som vedlegg til rapporten, og oversikt over registrerte lokaliteter finnes i Tabell 1.

Tabell 1. Oversikt over registrerte naturtypelokaliteter etter MI i 2021 innenfor undersøkelsesområdet på Bergsøya.

NATURBASE-ID	OMRÅDENAVN	NATURTYPE	LOKALITETSKVALITET	VERDI I NATURBASE ¹	AREAL
NINFP2110018568	Bergsøya	Kystlynghei	Lav kvalitet	C	75,6 daa
NINFP2110018569	Bergsøya Ø	Kystlynghei	Svært redusert kvalitet	-	22 daa

Verdien av lyngheiene på Bergsøya er i første rekke satt ut fra at øya fremdeles har et visst restaureringspotensial som kystlynghei. Da det er en C-lokalitet, er den ikke å regne som utvalgt naturtype etter forskrift for utvalgte naturtyper og verdivurderinga som forskriften er tilpasset. En del arealer er holdt utenfor avgrensningene av kystlynghei, da de enten består av våtmark eller arealer som er kommet såpass langt i gjengroingsprosessen at de ikke lenger regnes som kystlynghei, men er å betrakte som skogsmark (T4). Videre er det lite trolig at det er aktuelt med lyngheiskjøtsel i form av brenning helt inn mot fritidsbebyggelsen nord og øst på øya.

Naturen på Bergsøya domineres av intermediære kystlyngheier (T34-C-4). Fattig til svakt intermediært nakent berg og fattig grunnlendt mark inngår i mosaikk med heipartiene. Stedvis er de nakne bergflatene flere titalls kvadratmeter store. Den fattige berggrunnen bidrar også til at vegetasjonen er forholdsvis artsfattig. I store partier dominerer røsslyng, einer, sauesvingel, blåtopp, småsmelle, småbjørneskjegg og furu av ulik alder. I søkkene dominerer tett blandingsskog på de rike marine avsetningene. I tillegg til furu inngår også svartor, bjørk, hegg, vivendel, hassel, eik, krossved, bjørnebær og ulike arter av vier. Til dels danner lauvtrærne tette og ugjennomtrengelige kratt. Et par steder er også barlind registrert i slike søkk. Denne er regnet som sårbar - VU på Norsk rødliste for arter fra 2021 (Artsdatabanken 2021). Feltsjiktet i søkkene er delvis dominert av blåtopp, blåbær, einstape og einer, og i enkelte fuktigere partier som delvis ligger tett opp til sumpskog inngår også arter som sennegrass og pors. Av fremmedarter basert på fremmedartslista (Artsdatabanken 2018a) ble høstberberis (SE-Svært høy risiko) registrert i et av søkkene.

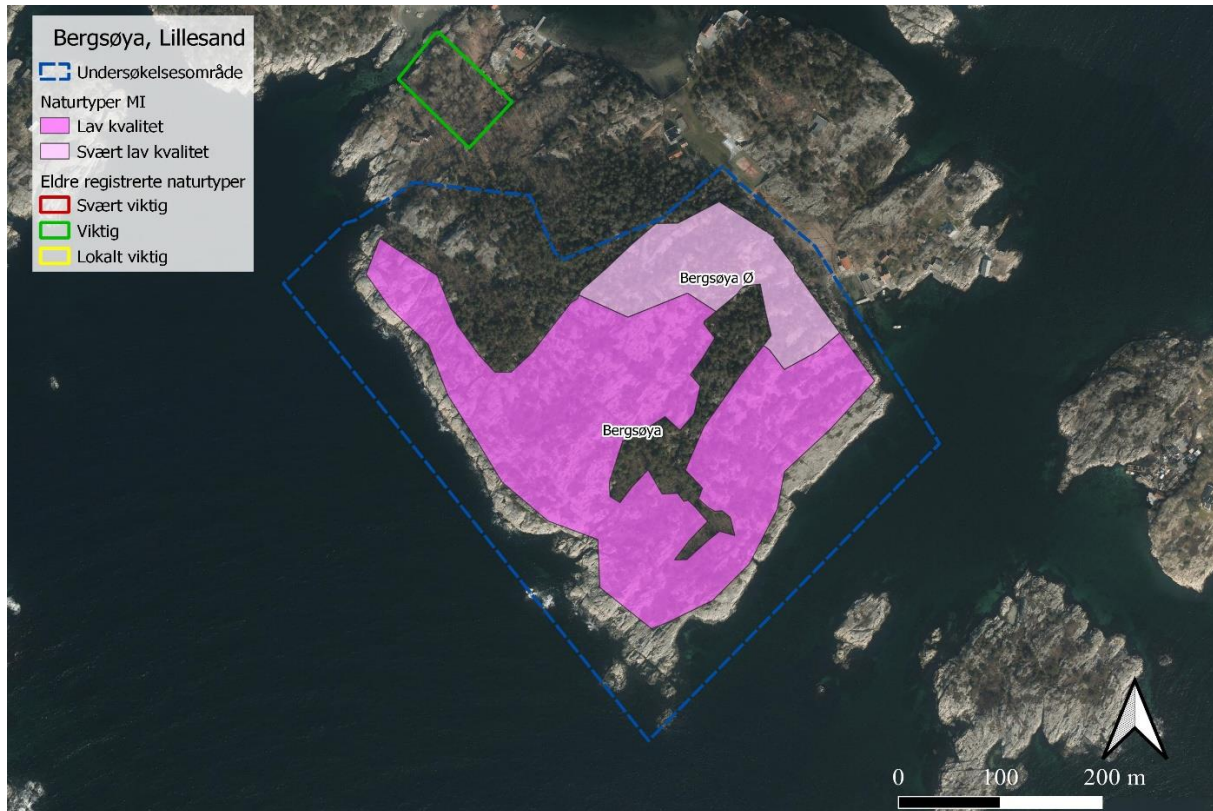
Isolert sett er det usikkert om Bergsøya er egna som helårsbeite for sau, særlig med tanke på tilgang på tilstrekkelig med beiteplanter gjennom vinteren. Om den sees i sammenheng med flere lignende øyer i nærheten, er det større sjanse for at de kan være en del av et robust helårsbeite for sau, fremdeles under forutsetning av at dyrene har tilgang på nok vann om vinteren. På Bergsøya er det mindre dammer i enkelte av søkkene som i normale vintre bør kunne være tilstrekkelig for vinterbeite. Det er planer om gjenopptagelse av lyngheiskjøtselen på øya med rydding av skog og brenning av lyng. Den bør derfor reinventeres om 5-10 år med tanke på å avdekke om kjøtsel og restaurering bidrar til forbedret tilstand og endring i verdi.

Ifølge bruker (Kjetil Hovde pers.medd.) har Bergsøya vært beite langt bakover i tid, og var beita med kyr fram til på 1980-tallet. De siste årene har det vært beita med geit og utegangersau her store deler av sesongen, og dyrene flyttes mellom en lang rekke holmer som Hovde disponerer. Brenning er ikke utført

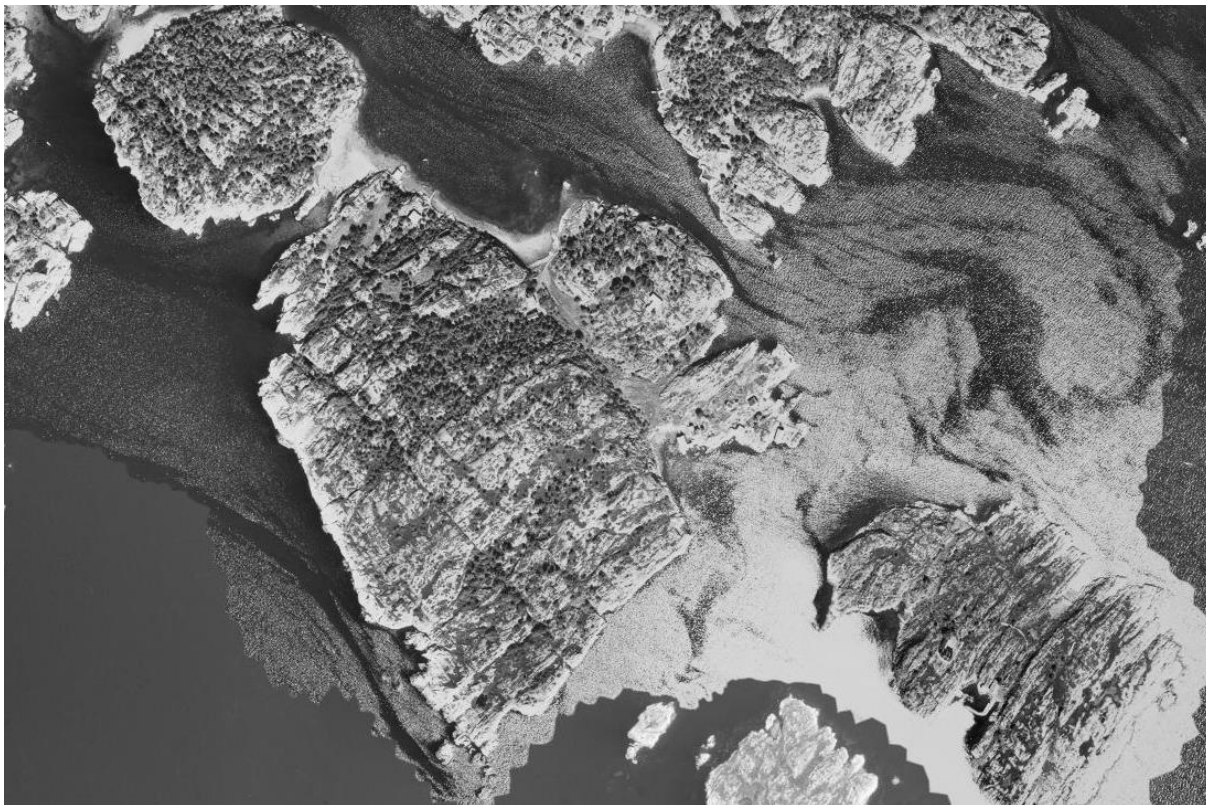
¹ Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) og revidert faktaark for kystlynghei, utformet av John Bjarne Jordal og publisert av Miljødirektoratet (Miljødirektoratet 2015).

på Bergsøya enda, men blant annet tørken i 2018 gjorde at mye eldre lyng gikk tapt, og behovet for brenning er tydelig.

Bosetning i slike kystnære områder er datert langt tilbake i tid, men ingen eldre kulturspor er registrert innenfor det undersøkte området på Bergsøya (Riksantikvaren 2022). Imidlertid finnes en rekke gravminner fra bronsealder-jernalder både andre steder på Bergsøya og på øyene rundt.

Figur 1. Naturtypekart for Bergsøya med naturtyper registrert i 2021 fordelt etter lokalitetskvalitet etter MI. Også eldre registrerte naturtyper i området er avmerka, basert på verdi. Undersøkelsesområder er markert med blått.

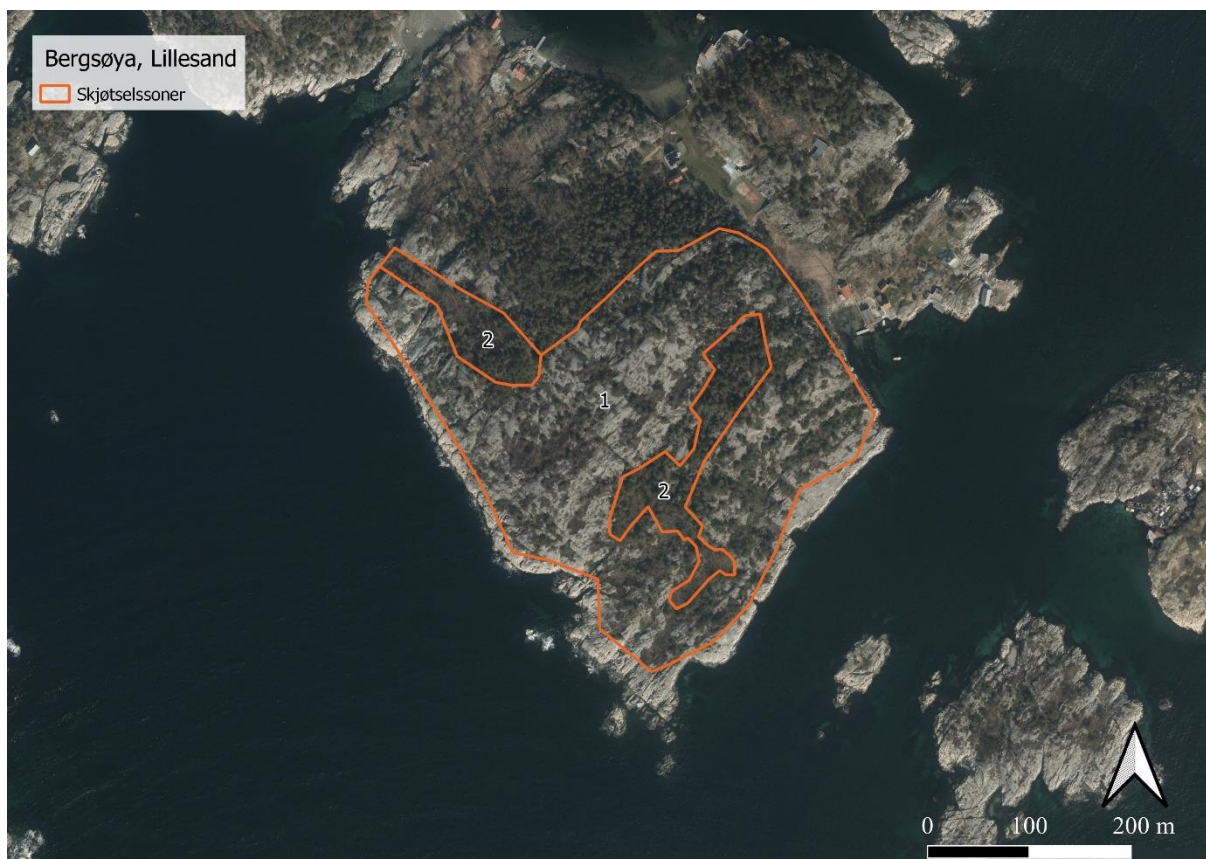

Figur 2. Eldre flyfoto (1966) fra Bergsøya. Her kan en tydelig se at det var mer åpent tidligere, særlig mot sør og vest på øya.

3 Skjøtsel og restaurering

Mye av det gamle kulturlandskapet i Agder har de siste 50 årene gjennomgått store forandringer med intensivering av driftsformer, opphør av utmarksbeite og gjengroing/tilplanting av områder som ikke har latt seg drifte rasjonelt. Dette er også tilfellet i områdene på Bergsøya, særlig gjengroingen er godt synlig. Videre er det også tydelig at gjengroingen har skutt fart de siste 50 årene hvor mye ung furu har kommet inn på heiene. Imidlertid er også en del av furuene og de andre trærne i søkkene eldre, noe som kan tyde på at en langsom gjengroing har pågått over en lengre periode.

Å øke beitekvaliteten på Bergsøya vil i første rekke kreve restaurering og senere også skjøtsel av kystlynghei som skissert bla. i (Norderhaug et al. 1999). Før brenning tar til, må mye av ungsbogen fjernes. Senere kan lyngheiene svis, samt at de beites med et høyt nok beitetrykk til å unngå gjengroing.

Figur 3. Restaurering, rydding skog og einer, brenning av lyng og beiting bør omfatte arealene i sone 1 (ca. 98 daa). Skjøtselen bør utføres med forsiktighet mot nord med tanke på at brannen kan spre seg til omkringliggende skog og bebyggelse. Dette er også de arealene som er mest gjengrodd i dag. Arealer i sone 2 settes igjen som ly for sauen. Her dominerer blandingsskog med visse biologiske kvaliteter.

3.1 Mål for restaurering og tiltak

Målsetninger for restaurerings- og skjøtselstiltak på Bergsøya.

- Restaurere naturtypen kystlynghei på Bergsøya (sone 1) med tilhørende artsmangfold med tanke på å gjenoppta tradisjonell skjøtsel av kystlynghei.
- Spare områder med eldre og til dels rikere skog med visse biologiske kvaliteter (sone 2) som ly for sauen.
- Øya skal ha kystlynghei i en mosaikk av forskjellige stadier etter brenning.
- Mengden ungfuru og einer skal reduseres betydelig
- Fremmede arter skal ikke forekomme.

3.2 Restaurering

I en restaureringsfase vil det være aktuelt å fjerne det aller meste av ung furu (trær over 0,5-1 meter) med tanke på å øke beiteverdien og redusere faren for ukontrollert spredning av brann ved sviing i heia.

Også store kratt av einer bør fjernes. Kvist og trær kan enten fraktes ut for bruk som brensel, eller brennes på egnede steder i utkanten av lokaliteten, for eksempel i fjæra på steder der det er ikke er risiko for at brannen kan spre seg ukontrollert. NB! Sjekk lokale brannforskrifter og ha god dialog med brannvesenet både ved brenning i forbindelse med hogst, og senere i forbindelse med skjøtsel. Mye av den yngste furua, særlig mot sør og vest kan fjernes samtidig. Mot nord der furuskogen er eldst, vil en anbefale en mer gradvis gjenåpning med tanke på at vegetasjon inkludert lyng må få etablere seg før det svis første gang. Om det svis her rett etter hogst, er det stor fare for at torva brenner opp, og en står igjen med nakne bergflater uten vegetasjon.

For å sikre at sauene har tilgang på vann og ly, bør skogen i enkelte av søkkene settes igjen, og heller ikke brennes på et senere tidspunkt. Disse søkkene inneholder i dag blandingsskog hvor en lang rekke treslag inngår. Lauv fra disse trærne er også velegna som tilleggsfôr for dyra som beiter her. Skogene i søkkene vil til en viss grad også kunne øke opplevelsverdien av øya noe sammenlignet med om alt hogges, med tanke på at dette er et statlig sikra friluftsområde. Det er videre viktig å ha god dialog med kommunen i forhold til å sikre allmenheten tilgang og gode opplevelser både ei skjøtels- og restaureringsfasen.

Eventuelle fremmedarter i høye risikokategorier som dukker opp må fjernes, som for eksempel rynkrose som kan etablere seg på strendene. Det samme bør høstberberis som allerede er etablert et sted sør på øya.

3.3 Skjøtsel

Stort sett all lyngen Bergsøya er i dag gammel og grov og dårlig egna som vinterfôr. For å øke beiteverdien anbefales det at lyngen brennes. En bør legge opp til et mønster der en ikke svir hele øya samtidig, men svir av mindre arealer årlig/med noen års mellomrom, slik at en på sikt skaper en mosaikk av nysvidde arealer og arealer med eldre vegetasjon. Dette øker innslaget av urter og gras som er viktige som mat om sommeren, og av yngre lyng som er viktig som vinterfôr. Hvor ofte det bør svis, vil variere med tanke på hvor fort lyngen vokser og blir gammel. Jevnt over bør samme areal svis hvert (10.-)15.-20. år, men dette må tilpasses lokale forhold og lokalkunnskap. En for lang syklus vil føre til mye gammel lyng, mens en for kort syklus kan føre til en viss oppgjødsling favorisering av konkurransesterke og nitrofile arter som blåtopp til fordel for blant annet lyng. Det er uansett viktig å huske på at regenerering av lyng etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all gammel røsslyng på øya brennes før ny kommer tilbake. Med en syklus på 15 år vil en kunne svi rundt 5-6 daa per år. En kan også velge å svi større arealer, men da bør det svis hvert 2. eller 3. år for å unngå at arealer svis for ofte. Det er viktig å merke seg at areal på 98 daa er brutto areal, før innslag av berg og andre naturtyper er trukket fra. Mange steder er vegetasjonen såpass skrinnet og oppstykket av nakne bergflater at det bare er mulig å svi flekkvis.

Etter sviing bør en holde arealene under oppsikt for oppslag av eventuelle fremmedarter som blant annet sitkagran som har stor etableringsevne i nysvidde flater. I en oppstartfase kan en gjerne starte med å svi noen av de arealene der alle de unge furuene fjernes samtidig vest eller sør på øya og hvor det er mest intakt røsslyng i dag.

Både i skjøtels- og restaureringsfase anbefales arealet beita med utegangersau og/eller geit. Da øya er liten er det nødvendig med fleksibilitet i antall dyr basert på varierende beitegrunnlag. En bør også

vurdere hvorvidt dyrene skal beite andre steder i vintersesongen basert på tilgangen på mat. I en normal vinter bør ikke tilgang på vann være et problem, men blir det en streng og kald vinter vil vannet kunne fryse. For hardt beitepress i nysvidde områder vil kunne forsinke eller i verste fall ødelegge regenereringen av lyng. Jevnlig tilsyn med dyrene og beiteområdene er derfor viktig.

Blåtopp har mange steder i Agder vist seg å være et stort problem i kystlynghei, og selv om det ikke er mye av den på Bergsøya i dag, kan den bli et problem i nysvidde heier om beitetrykket ikke er høyt nok. Om ikke øya kan beites på helårsbasis hvert år, er det en fordel om beitesesongen er så lang som mulig med slipp så tidlig som mulig. På denne måten kan dyrene trolig beite noe mer blåtopp enn om de slippes på beite senere i sesongen. Nysvidde tuer med blåtopp kan være attraktive tidlig i sesongen, noe som i større grad enn i dag kan bidra til at dyrene beiter på denne arten og på sikt kan redusere utbredelsen av den.

Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Lyngsviing bør ikke skje etter 15. april av hensyn til hekkende fugl, og dersom det er hekkende grågjess eller ærfugl bør sviing være avsluttet innen den 15. mars, og kanskje enda tidligere. Ved lyngbrenning er det viktig å ha tilgang på tilstrekkelig mengde personell med kompetanse på lyngbrenning og riktig slokkeutstyr. I tillegg er det viktig med god dialog med det lokale brannvesenet, politi og andre grunneiere på Bergsøya.

3.4 Oppfølging

Bergsøya bør rekartlegges/revurderes ca. 5 år etter oppstart av skjøtsel med tanke på både status og tilstand og verdi. Ved rekartlegging bør en vurdere om tiltakene har hatt god effekt, og om det evt. er behov for å justere tiltakene nevnt i dette dokumentet.

4 Kilder

- Artsdatabanken. 2018a. Fremmedartslista 2018. <https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>
- Artsdatabanken. 2018b. Norsk rødliste for Naturtyper 2018. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken. 2021. Norsk rødliste for arter 2021. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006 (oppdatert 2007). DN-håndbok 13. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Miljødirektoratet. 2015. Utkast til reviderte faktaark frå DN-håndbok 13. Naturtyper på land og i ferskvann. Miljødirektoratet.
- Miljødirektoratet. 2021. Kartleggingsinstruks - Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2. s.374. <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/februar-2021/kartleggingsinstruks---kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin2/>
- Miljødirektoratet. 2022. Naturbase. <http://kart.naturbase.no/>
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens Kartverk, Hønefoss.
- NGU. 2021a. Interaktivt berggrunnskart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste. http://geo.ngu.no/kart/berggrunn_mobil/
- NGU. 2021b. Interaktivt løsmassekart fra Norges geologiske undersøkelser sin digitale karttjeneste. http://geo.ngu.no/kart/losmasse_mobil/
- Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L., et al. 1999. Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker. Landbruksforlaget. 252 s.
- Riksantikvaren. 2022. Kulturminnesøk. Hentet xx.xx.20xx fra <https://www.kulturminnesok.no/>.

Vedlegg

Bilder

Figur 4. 32 W Ø465613 N6455366. Sørlike deler av øya sett mot nord. Mye av den unge furua her kan fjernes umiddelbart før det brennes. Mye av røsslyngen er gammel og enten død eller sterkt tørkeskadet etter tørken sommeren 2018. Slik lyng har svært lav fôrverdi. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 5. Omtrent samme posisjon som forrige bilde, men sett ned mot sjøen i sør. Nærmest sjøen er det ikke nødvendig å svi. Krattskogen i bergsprekkene kan få stå som mat for dyra mens furene i bakgrunnen bør fjernes før det svis. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 6. Omtrent samme posisjon som forrige bilde, men sett mot nordøst. Som en ser, er det mye ung furu som må fjernes før det kan svis her, særlig med tanke på at skogen lenger øst på øya er enda tettere, og at det ligger fritidsbebyggelse østenfor der igjen. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 7. 32 W Ø465818 N6455341. Bratte skråninger langs sørsiden av øya og mye ung skog som må fjernes før en kan svi kontrollert. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 8. 32 W Ø465796 N6454508. Øst i lokaliteten sett mot nord. Her blir skogen tettere, trærne eldre, og det vil kreve store ressurser å restaurere området tilbake til kystlynghei. Foto. Solfrid Helene Lien Langmo.

Figur 9. 32 W Ø465493 N6455508. I enkelte søkk er skogen eldre og bør få stå som le for dyra. Her finnes blant annet innslag av eik, svartor og enkelte barlind. Foto. Anders Thylén.

Figur 10. 32 W Ø465530 N6455480. Også noe furuskog i enkelte søkk kan få stå. Foto. Anders Thylén.

Figur 11. 32 W Ø465746 N6455257. Sumpskog i søkk på sørenden av øya bør få stå som le for dyra. Slik blandingskog inneholder allerede visse biologiske kvaliteter for en rekke artsgrupper, og vil øke det totale mangfoldet sammenlignet med om hele øya hogges og alt svis. Foto. Anders Thylén.

Naturtypelokalitet(er)

Bergsøya

ID: NINFP2110018568

Naturtype: D1 kystlynghei (ntyp_D04)

Kartlagt: 22.06.2021

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 75 649 m²

Tilstandsvurdering: Dårlig

Naturmangfoldvurdering: Moderat

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Lav lokalitetskvalitet

Verdivurdering etter DN-håndbok 13: Lokalt viktig – C

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert som dårlig da lokaliteten i stor grad er gjengrodd med furu, vivendel, vier og bjørk i alle søkk og ellers med furu. Spredt finnes imidlertid mer åpne partier, samt fragmenter av strandenger og beitemarker.

Naturmangfold beskrivelse: Naturmangfold vurderes som moderat da lokaliteten er liten, samt at lyngen er gammel, overveiende i degenereringsfase, selv om innslag av byggefase forekommer som resultat av at en del lyng døde av tørke for en del år siden. Det er forekomstene av yngre lyng som er utslagsgivende for naturmangfoldvurderinga. Rødlisterarter av karplanter, moser, lav eller sopp er ikke registrert verken nå eller tidligere.

Verdivurdering DN-Håndbok 13: Etter utkast til faktaark for kystlynghei fra juli 2015 oppnår lokaliteten lav vekt for areal da den er under 100 daa og ligger på kalkfattig berggrunn. Den oppnår lav vekt på tilstand ut fra gjengroing med trær og at så å si all lyngen er gammel foruten noe som har regenerert etter kraftig tørke i 2018. Den oppnår høy vekt på påvirkning/bruk fordi fremmede arter knapt nok er registrert. Til sist oppnår den lav til middels vekt på rødlisterarter ut fra at slike ikke er registrert verken nå eller tidligere, men at det er et visst potensiale for slike, kanskje i første rekke av insekter. Ut fra dette oppnår lokaliteten samlet sett verdien: Lokalt viktig – C. Verdien vil raskt forringes om ikke tiltak mot gjengroingen settes i verk da denne allerede er kommet såpass langt at lokaliteten ligger på grensen for å registreres som kystlynghei.

Bergsøya Ø

ID: NINFP2110018569

Naturtype: D1 kystlynghei (ntyp_D04)

Kartlagt: 22.06.2021

Nøyaktighet: Meget god (5 - 20m)

Størrelse: 18 250 m²

Tilstandsvurdering: Svært redusert

Naturmangfoldvurdering: I tråd med metodikk, vurderes ikke naturmangfold i lokaliteter med svært redusert tilstand.

Samlet lokalitetskvalitet basert på Miljødirektoratets instruks: Svært lav lokalitetskvalitet

Verdivurdering etter DN-håndbok 13: Lokaliteten oppnår per i dag ikke verdi etter DN-Håndbok 13

Tilstand beskrivelse: Tilstand er vurdert som svært redusert da lokaliteten er gjengrodd med furu, vivendel, vier og bjørk i alle søkk og ellers med furu. Også lyngen er gammel, overveiende i degenereringsfase, selv om innslag av byggefase forekommer som resultat av at en del lyng døde av tørke for en del år siden.

Tiltakslogg, grunneiers/drifters notater

Her er det plass til å føre inn egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samla, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

AREAL/DELOMRÅDE:	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK / TIMER	ÅR

Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO

SNO-retningslinjer for lyngbrenning

Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere

Fra: SNO-sentralt

Dato: Gjeldende fra 2011

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjøtte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulik alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best fôrverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjøtte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeidet.

Før brenning

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndigheten skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes
- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)
- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden
- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskufler etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet

Biofokus

– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2022–048
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-083-0

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no